

The background is a solid pink color. It features several white concentric circles. A large, bold black number '2' is centered within a circle. Above the number '2', the word 'ADVIES' is written in a smaller, bold, black, sans-serif font. At the top of the page, the letters 'KUC' are displayed in a large, bold, black, sans-serif font, with the 'C' being white and outlined in black. Below 'KUC', the text 'WERKGROEP ONDERZOEK IN ONDERWIJS' is written in a smaller, bold, black, sans-serif font.

KUC

WERKGROEP ONDERZOEK IN ONDERWIJS

ADVIES

2

Inhoud

Voorwoord	4
Inleiding	5
Hoofdaanbeveling en onderbouwing	6
1 Plaats van onderzoek in de BDB	6
2 Bekwaamheid Onderzoek Docenten (BOD)	8
3 Inhoudelijke professionaliseringsactiviteiten	10
4 Institutionele ondersteuning voor onderzoekspprofessionalisering	12
Conclusie	14

Voorwoord

Onze werkgroep zet zich in om de doelstellingen van het KUO Strategisch Plan 2021-2025 te bevorderen, met een specifieke focus op onderzoek als kernpunt voor kunsthogescholen. Ons doel is om de rol van onderzoek binnen zowel het onderwijs als de professionalisering verder te ontwikkelen, te consolideren en te verankeren, niet alleen in het onderwijs voor studenten, maar ook in de professionalisering van docenten. Tegen september 2025 willen we aanbevelingen doen over het opnemen van onderzoek en onderzoeksvaardigheden in onderwijs- en beroepsprofielen, de inbedding van onderzoek in institutionele professionalisering en infrastructuur, en het creëren van een levend archief van ‘best practices. dat breed binnen de sector gebruikt kan worden.’

In ons eerste advies hebben we ons gericht op het versterken van de onderzoekscompetenties van studenten, waarbij we de nadruk legden op de noodzaak om onderzoek expliciet deel uit te laten maken van hun opleiding. We stelden voor om onderzoek te integreren in de competenties en curricula van studenten, zodat zij essentiële vaardigheden ontwikkelen zoals kritisch denken, bronbeoordeling en het vermogen om zelfstandig onderzoek te doen.

Hierop verder bouwend, legt ons tweede advies de focus op de onderzoeksprofessionalisering van docenten. Dit advies beschrijft een gestructureerde aanpak om het vermogen om onderzoek te onderwijzen en uit te voeren, op te nemen in de professionalisering van docenten, zodat onderzoek een integraal onderdeel wordt van hun ontwikkeling.

Inleiding

Onderzoek speelt een steeds belangrijkere rol in het hoger kunstonderwijs. De noodzakelijkheid om de onderzoeksvaardigheden van docenten te verbeteren komt voort uit ons eerste advies, waarin we benadrukten hoe belangrijk het is dat studenten onderzoekscompetenties ontwikkelen. Als onderzoek een expliciete studentcompetentie wordt,¹ moeten docenten de vaardigheden hebben om studenten hierin te trainen en hun onderzoekswerk te beoordelen. Bovendien is het voor docenten, om effectief deel te kunnen nemen aan institutioneel onderzoek (zoals deelname aan lectoraten binnen hogescholen), belangrijk dat zij minstens het niveau van junior onderzoeker bereiken.

Om dit te realiseren, stellen we een uitgebreid professionaliserings-traject voor dat onderzoek op meerdere niveaus integreert. Dit traject moet institutioneel worden ondersteund door onderzoek op te nemen in functioneringsgesprekken, professionaliseringsbeleid en formele structuren voor professionele ontwikkeling.

.....
¹ In opvolging van het eerste advies waarin werd gesteld dat onderzoek een zelfstandige competentie moet zijn in de onderwijsprofielen van het KUO (Naar een duurzame integratie van onderzoek in het hoger kunstonderwijs).

Hoofdaanbeveling en onderbouwing

Om doelstellingen uit de inleiding te realiseren, is een gestructureerde, meerlagige aanpak van onderzoeksgerichte professionalisering voor docenten nodig. De onderbouwing van dit advies is gebaseerd op verschillende kernbevindingen en behoeften die uit onze gesprekken naar voren zijn gekomen.

Dit advies bestaat uit vier onderdelen:

- 1 Plaats van onderzoek in de BDB
- 2 Bekwaamheid Onderzoek voor Docenten (BOD)
- 3 Inhoudelijke professionaliseringsactiviteiten
- 4 Institutionele ondersteuning voor onderzoeksprofessionalisering

1 Plaats van onderzoek in de BDB

Bij de verdere ontwikkeling van de BDB (Basiskwalificatie Didactische Bekwaamheid) kan onderzoek explicieter worden geïntegreerd. Op dit moment is onderzoek vooral een impliciet onderdeel, waarbij van docenten vaak wordt verwacht dat ze het in de praktijk leren, in plaats van via een formele training. Nu onderzoek een steeds belangrijkere rol speelt als studentcompetentie, is het essentieel dat docenten hier formeel in worden opgeleid, zowel om onderzoek te onderwijzen als te beoordelen. Idealiter zou onderzoek, ter versterking van de professionalisering van docenten, een gestructureerde en expliciete focus moeten krijgen binnen de BDB. Dit zorgt ervoor dat docenten beter zijn toegerust om studenten te begeleiden bij het uitvoeren van onderzoek en het kritisch beoordelen van hun werk volgens institutionele standaarden.

Gezien de nationale structuur van de BDB is het echter complex om de inhoud aan te passen en zal de implementatie hiervan waarschijnlijk veel tijd vergen. Daarom is de BDB, hoewel het een logische plek is om onderzoeksvaardigheden te versterken, op korte termijn geen effectieve strategie onderzoekscompetenties van docenten te realiseren. Een andere complicerende factor is dat veel docenten hun BDB-traject al hebben afgerond, waardoor zij deze onderzoekstraining niet zouden ontvangen.

Rekening houdend met deze complicerende factoren, raden we aan niet de gehele BDB te herzien, maar binnen het bestaande kader meer nadruk te leggen op het belang van onderzoek in de onderwijspraktijk. Dit kan met name worden versterkt door de kleinschalige onderzoeksopdrachten die docenten binnen de BDB uitvoeren explicieter te benutten.

Om de kloof volledig te overbruggen, stellen we voor een vervolgmodule te ontwikkelen die zich specifiek richt op het doceren van onderzoek aan studenten. Dit programma zou een aanvulling vormen op de BDB en docenten voorzien van gespecialiseerde vaardigheden in onderzoekspedagogiek. Deze module zal niet gericht zijn op het zelf uitvoeren van onderzoek door docenten, maar juist op hoe onderzoek effectief aan studenten kan worden onderwezen. Dit houdt in dat docenten bekend moeten zijn met de vereiste onderzoekscompetenties van studenten, weten hoe ze studenten hierin kunnen begeleiden en in staat zijn onderzoekswerk effectief te beoordelen. Dit wordt aangevuld met een basiskennis van verschillende onderzoeksmethoden.

Daarnaast zou deze module ook beschikbaar moeten zijn voor docenten die hun BDB al hebben afgerond en mogelijk aanvullende training nodig hebben om hun vaardigheden af te stemmen op de veranderende eisen voor studentonderzoek. Om deze module breder toegankelijk te maken, kan er op nationaal niveau een webinar worden georganiseerd.

Bij de verdere ontwikkeling van de BDB moet onderzoek als component in het achterhoofd worden gehouden en explicieter in het programma worden geïntegreerd.

2 **Bekwaamheid Onderzoek Docenten (BOD)**

Hoewel de BDB (Basiskwalificatie Didactische Bekwaamheid) een solide basis biedt voor didactische bekwaamheid en toetsing (vooral met de toevoeging van een onderzoeksmodule), biedt het niet de benodigde diepgang in onderzoeksvaardigheden voor docenten die onderzoek willen uitvoeren binnen een lectoraat. Om dit tekort aan te pakken, stellen we een gestructureerd professionaliseringstraject voor dat specifiek gericht is op geavanceerde onderzoeksvaardigheden.

Momenteel ligt de verantwoordelijkheid voor het bijscholen van docenten vaak bij hoogleraren, lectoren of senior onderzoekers, wat ten koste gaat van hun eigen onderzoekstijd. Deze informele aanpak zorgt er ook voor dat leren voornamelijk op individueel niveau plaatsvindt in plaats van in groepsverband, wat ten koste gaat van de efficiëntie. Een toegewijd trainingsprogramma kan een meer gestructureerde en schaalbare oplossing bieden.

Dit programma zou docenten ondersteunen die hun onderzoeksexpertise binnen een lectoraat willen ontwikkelen. Afhankelijk van de behoeften per instelling kan het worden aangeboden als een aanbevolen professionaliseringstraject in plaats van een formele kwalificatie. Instellingen kunnen er ook voor kiezen het verplicht te stellen voor docenten die op masterniveau onderzoekgerelateerde vakken geven of op dit niveau begeleiding en advies bieden.²

Door dit traject te formaliseren, kunnen instellingen ervoor zorgen dat docenten de noodzakelijke onderzoekscompetenties ontwikkelen, in lijn met de toenemende focus op onderzoek in het hoger kunstonderwijs. De exacte formulering van deze onderzoekscompetenties moet in samenwerking binnen de KUO-sector worden vastgesteld, samen met de criteria voor Bekwaamheid Onderzoek voor Docenten. Of dit zal leiden tot een landelijk programma of dat instellingen de ruimte krijgen om een eigen programma te ontwikkelen, moet nader worden onderzocht.

Voor nu hebben we een eerste opzet van onderzoekscompetenties vastgesteld, die in de toekomst verder kunnen worden aangescherpt en uitgebreid:

Docenten moeten in staat zijn om duidelijke en relevante onderzoeksvragen te formuleren voor hun eigen projecten en studenten te begeleiden bij het ontwikkelen van hun eigen onderzoeksvragen. Ze moeten bedreven zijn in het vinden en analyseren van bronnen, waaronder het navigeren door databases, academische literatuur en repositories voor artistiek onderzoek om betrouwbare informatie te verzamelen. Een solide begrip van onderzoeksmethodologieën is belangrijk, en omvat kwalitatieve, kwantitatieve, artistieke en praktijkgerichte benaderingen.

*****
² In opvolging van het eerste advies waarin werd gesteld dat onderzoek een zelfstandige competentie moet zijn in de onderwijsprofielen van het KUO (Naar een duurzame integratie van onderzoek in het hoger kunstonderwijs).

Daarnaast moeten docenten vaardig zijn in het verzamelen en analyseren van gegevens met methoden die aansluiten bij kwalitatief en artistiek onderzoek. Dit kan bestaan uit interviews, enquêtes, observaties en literatuuronderzoek, maar ook uit methoden zoals mapping, scoring of listening.³

Docenten moeten in staat zijn om betekenisvolle en kwalitatieve bijdragen te leveren aan een gekozen vakgebied, praktijk, gemeenschap of ecosysteem. Daarnaast is het essentieel dat zij inzicht hebben in ethische onderzoekspraktijken en deze toepassen om de integriteit van hun onderzoeksontwerp, gegevensbeheer en academisch werk te waarborgen. Dit omvat ook het tonen van zorg en verantwoordelijkheid in de samenwerking met partners, collega's en doelgroepen.

Verder moeten docenten onderzoeksresultaten effectief kunnen communiceren, zowel binnen academische contexten als naar een breder publiek, via presentaties, publicaties of publieke betrokkenheid. Dit kan in traditionele academische vormen, maar ook via exposities of lecture performances.

3 Inhoudelijke professionaliseringsactiviteiten

Onderzoeksgelateerde professionaliseringsmogelijkheden binnen instellingen richten zich vaak op het aanvragen van subsidies. Hoewel dit een noodzakelijk aspect is van een onderzoekspraktijk, vormt het slechts een beperkt onderdeel ervan. Hierdoor blijft de behoefte aan praktische, inhoudelijke professionele ontwikkeling onderbelicht – ontwikkeling

.....
³ Deze drie methoden zijn beschreven in de CAM (Collectie Artistieke Methodes), een initiatief van het Platform Kunst = Onderzoek:

<https://kunst-onderzoek.nl/projects/collectie-artistieke-methodes/>.

We zullen dit verder uitwerken in advies drie.

die docenten voorziet van de kennis en vaardigheden om onderzoek uit te voeren of te integreren in hun onderwijs. Onderzoeksactiviteiten moeten geworteld zijn in praktijkgerichte toepassingen die zowel toegankelijk als relevant zijn voor het werk van docenten. Dit vereist een (semi) gestructureerd traject waarin docenten kennismaken met de volledige breedte van onderzoek en onderzoeksvaardigheden.

Binnen de tot nu toe geformuleerde adviezen worden vaardigheidsgerichte onderzoeksprofessionaliseringsactiviteiten aangepakt via het BOD-traject (en gedeeltelijk binnen de BDB-module). Om daarnaast een onderzoeksgerichte cultuur binnen de instelling te bevorderen, bevelen we aan om aanvullende inhoudelijke activiteiten te organiseren. Klein-schalige, concrete activiteiten zoals leesgroepen, peer-to-peer leersessies of workshops rondom specifieke onderzoeksthema's kunnen docenten helpen een onderzoekende houding te ontwikkelen. Daarnaast zouden instellingen onderdelen van de onderzoeksvaardigheidstraining uit andere programma's open kunnen stellen voor docenten die hun eerste stappen op het gebied van onderzoek willen zetten, of deze afzonderlijk op instapniveau aanbieden.

Door een breed scala aan professionaliseringsactiviteiten aan te bieden die inspelen op verschillende niveaus van interesse en expertise, krijgen docenten flexibele, stapsgewijze mogelijkheden om zich te ontwikkelen als onderzoekers. Deze aanpak sluit tevens aan bij de professionaliseringsbehoeften van docenten die een zware onderwijslast dragen, waardoor tijdsefficiënte en inhoudelijk gerichte mogelijkheden essentieel zijn voor hun professionele groei.

4 Institutionele ondersteuning voor onderzoeksprofessionalisering

Het aanbieden van mogelijkheden voor docenten om deel te nemen aan onderzoeksgerichte professionalisering is een belangrijke eerste stap, maar op zichzelf niet voldoende. Instellingen moeten een actieve rol spelen in het ondersteunen en stimuleren van docenten om deze kansen te benutten. Dit kan worden bereikt door onderzoek te integreren in de gesprekscyclus, zodat het regelmatig aan bod komt tijdens evaluatie- en ontwikkelgesprekken met docenten.

Wanneer onderzoek een vast onderdeel is van functioneringsgesprekken, wordt het een formeel onderdeel in de loopbaanontwikkeling van docenten. Dit verhoogt het bewustzijn op en de deelname aan onderzoeksactiviteiten. Docenten zullen eerder geneigd zijn zich verder te professionaliseren in onderzoek wanneer zij de toegevoegde waarde ervan begrijpen voor zowel hun persoonlijke groei als hun rol binnen de instelling. Voor een effectieve integratie is het essentieel dat managers en opleidingshoofden de rol van onderzoek binnen de professionalisering van docenten herkennen en ondersteunen. Ter bevordering hiervan zouden expertsessies voor directeurs en studieleiders georganiseerd kunnen worden, waarin wordt ingegaan op de eisen en verwachtingen rondom onderzoek.

Daarnaast moet onderzoek worden opgenomen in het professionaliseringsbeleid van de instelling, zodat het niet langer een optioneel of ad-hoc aanbod is, maar een formele prioriteit.⁴ Door onderzoek stevig te

.....
⁴ We zijn ons ervan bewust dat de meeste, zo niet alle, KUO's te maken hebben met bezuinigingen. Daarom vinden we het belangrijk om te benadrukken dat we binnen de instellingsspecifieke professionaliseringsfondsen aanzienlijke kansen zijn. Ondanks de uitdagende financiële vooruitzichten bevelen we sterk aan om de voorgestelde professionaliseringsactiviteiten structureel te implementeren door ze als een meerjarig beleidsdoel vast te leggen.

verankeren in het institutionele beleid, wordt het een gestructureerde, langetermijnverplichting die docenten ondersteunt in alle fasen van hun professionele ontwikkeling. Dit zorgt er ook voor dat onderzoek niet uitsluitend wordt aangeboden aan docenten die hier al intrinsiek in geïnteresseerd zijn, maar een integraal onderdeel vormt van de bredere professionaliseringsstrategie van de instelling.

We bevelen aan dat de KUO-sector deze institutionele ondersteuning voor onderzoeksprofessionalisering gezamenlijk oppakt en verder ontwikkelt.

Conclusie

Samenvattend zou onderzoek een vaste pijler te worden binnen de professionalisering van docenten. Om dit te realiseren, adviseren wij het volgende:

In plaats van een herziening van het BDB-programma, is het raadzaam om onderzoek binnen het bestaande kader te versterken en een vervolgmodule te introduceren die zich specifiek richt op het doceren van onderzoeksvaardigheden. Deze gestructureerde professionalisering zal de onderwijspraktijk rond onderzoekscompetenties verbeteren en zowel beginnende als ervaren docenten ondersteunen.

Voor docenten die onderzoek willen doen binnen een lectoraat, is een aanvullend programma nodig. Momenteel ligt de verantwoordelijkheid voor het bijscholen van docenten vaak bij lectoraten en senior onderzoekers, wat inefficiënt is en de mogelijkheden voor leren in groepsverband beperkt. Om dit aan te pakken, stellen we een gestructureerd professionaliseringstraject voor dat gericht is op geavanceerde onderzoeksvaardigheden en een schaalbare en systematische oplossing biedt: Bekwaamheid Onderzoek Docenten (BOD).

Deze BDB-module en het BOD-traject moeten worden aangevuld met flexibele, inhoudelijke professionaliseringsactiviteiten, zoals leesgroepen, peer learning en onderzoekswerkshops. Deze activiteiten helpen docenten een onderzoekende houding te ontwikkelen en dragen bij aan een sterkere onderzoekscultuur binnen instellingen.

Om dit traject te ondersteunen, moeten instellingen onderzoek verankeren in hun professionaliseringssystemen, het integreren in functioneringsgesprekken en het als een formeel onderdeel van het institutioneel beleid opnemen. De KUO-sector zou deze institutionele maatregelen gezamenlijk moeten ontwikkelen. Door deze stappen te zetten, kan onderzoek een standaardonderdeel worden van docentenontwikkeling, zodat docenten beter zijn toegerust om studenten te begeleiden en bij te dragen aan de onderzoeksoutput van hun instelling.

KUO WERKGROEP
ONDERZOEK IN ONDERWIJS

Fabiola Camuti
ginger coons
Marjolijn van den Berg
Lieke van Hoogenhuijze
Dorothea van der Meulen
Miriam Rasch
Maritska Witte
Erik Zwiep